

Норік Л. О.

к.е.н., доцент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,

Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна,

м. Харків, Україна

ORCID: 0000-0002-7077-1260

НАУКОВО-БІЗНЕСОВІ ЗВ'ЯЗКИ В ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ ІННОВАЦІЇ У ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Сучасний світовий економічний розвиток вимагає постійного пошуку ефективних механізмів взаємодії між наукою та бізнесом. Партнерство науки та бізнесу відіграє ключову роль у розробці та впровадженні інноваційних рішень, що забезпечують економічну стійкість підприємств, зокрема у державному секторі економіки. У цьому контексті особливо важливого значення набуває експортно-імпортна діяльність, яка є невід'ємною складовою сталого розвитку національних економік. Сьогодні суб'єкти господарювання державного сектору економіки в Україні, як важливі учасники експортно-імпортової діяльності, потребують модернізації своїх бізнес-процесів, використання цифрових технологій, екологічних стандартів та інтеграції у міжнародні наукові та виробничі мережі. Науковці активно досліджують інноваційні механізми розвитку експортно-імпортової діяльності суб'єктів господарювання державного сектору в сучасних умовах. Зокрема, у роботі [1] сформовано концепцію трансформації інноваційного розвитку експортно-імпортової діяльності суб'єктів господарювання у воєнних та повоєнних умовах. Дослідження [2] присвячене державній підтримці вітчизняних наукоємних виробництв та інноваційних проєктів для залучення стратегічних інвесторів та відпрацювання інвестиційних механізмів об'єднання державного і приватного капіталу для фінансування інноваційного бізнесу. Також у статті [3] розкрито застосування інноваційних технологій для забезпечення розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках. Результати наукових досліджень свідчать про те, що ефективний розвиток експортно-імпортової діяльності державного сектору економіки неможливий без тісної взаємодії науки та бізнесу. Саме синергія наукових інновацій та практичного застосування технологій у підприємницькій діяльності забезпечує створення конкурентоспроможних експортних стратегій, адаптацію до сучасних викликів ринку та оптимізацію міжнародних торговельних операцій. Особливо важливою є адаптація інноваційного розвитку до потреб державного сектору економіки, оскільки державні підприємства відіграють ключову роль у зовнішньоекономічній діяльності країни. Інноваційні підходи в управлінні державними підприємствами можуть значно підвищити їхню стійкість, зменшити залежність від імпорту та сприяти залученню інвестицій.

У цьому контексті доцільно виокремити ключові напрями інноваційного розвитку експортно-імпортової діяльності, які ґрунтуються на інте-

грації наукових досягнень у бізнес-процеси. Одним із основних напрямів інновацій є цифровізація та автоматизація процесів, що забезпечать оптимізацію експортно-імпортних операцій. Зокрема, впровадження таких технологій, як штучний інтелект (ШІ), великі дані та блокчейн, дозволяє знижувати транзакційні витрати, покращувати прозорість і безпеку торговельних операцій. Як показано у дослідженні [4] ШІ сприяє підвищенню ефективності регіонального інноваційного розвитку. Автори роботи [5] також досліджували економіку ШІ, зосереджуючись на його потенціалі як нової технології загального призначення, яка може суттєво впливати на економічну продуктивність. У статті [6] обґрунтовано, що цифровізація підприємства може значно знизити вартість власного капіталу, і під контролем інших факторів вартість фінансування власного капіталу буде знижена на 8,8 % за кожний 1% цифрової трансформації. Отже, цифровізація є важливим інструментом підвищення конкурентоспроможності, зниження витрат і забезпечення прозорості та безпеки міжнародних торговельних операцій. Водночас її ефективність значною мірою залежить від співпраці науки та бізнесу, зокрема розробки передових цифрових рішень у наукових установах та їх практичного впровадження на підприємствах державного сектору.

Іншим важливим напрямом інновацій є створення інноваційних продуктів і послуг, що здатні задовольняти вимоги міжнародних ринків. В Україні, наприклад, за останні роки експорт ІТ-послуг є досить активним, що свідчить про попит на вітчизняні інноваційні продукти. В роботі [7] розвинуто дискусію щодо впливу державного фінансування наукових досліджень на розроблення нових технологій. Можна зазначити, що країни, які активно інвестують у дослідження та розробки, демонструють значно вищі темпи зростання експорту високотехнологічних товарів і послуг. Успішні практики інтеграції науки та бізнесу у сфері міжнародної торгівлі демонструє Європейський Союз (ЄС). Досвід ЄС свідчить про важливість інтеграції науки, освіти та бізнесу в розвиток зовнішньоекономічної діяльності. Програми, такі як Horizon Europe [8], сприяють розширенню можливостей експорту високотехнологічної продукції та залученню інвестицій у стратегічні сектори, що забезпечує підвищення конкурентоспроможності європейських компаній на світовому ринку. Водночас слід визначити важливість механізму трансферу технологій, який сприяє ефективному перенесенню наукових розробок у практичну площину. У рамках цієї співпраці наукові установи забезпечують теоретичну базу для розвитку нових технологій, в той час як підприємства, зокрема державні, надають можливості для тестування і впровадження таких розробок на практиці.

Також важливим напрямом інновацій експортно-імпортової діяльності є розвиток логістичних та інформаційних систем, що дозволяє знижувати витрати на транспортування і зберігання товарів, що особливо важливо для державних підприємств, що займаються імпортом та експортом великих обсягів товарів. Використання сучасних логістичних рішень, таких як автоматизація складів і застосування Інтернет речей (IoT) для моніто-

рингу вантажів, дозволяє зменшити час на обробку замовлень та підвищити ефективність постачання. Наприклад, один із секретів успіху порту Роттердама – це автоматизована система терміналу, яка знаходить своє застосування в інших портах по всьому світу [9]. Отже, науково-бізнесові зв'язки відіграють важливу роль у формуванні інноваційної інфраструктури, необхідної для розвитку експортно-імпоротної діяльності.

Слід зазначити, що суб'єкти господарювання державного сектору економіки можуть сприяти розвитку «зеленої» торгівлі через використання енергоефективних технологій у виробництві експортної продукції, підтримку інноваційних стартапів у сфері екологічно чистих технологій та запровадження сертифікаційних стандартів екологічної безпеки для імпортованих товарів. Тому розвиток «зелених» технологій у міжнародній торгівлі сприяє екологізації експорту. Виробники, які впроваджують технології повторного використання сировини, отримують додаткові переваги на міжнародних ринках. Державні підприємства, що працюють у сфері видобутку корисних копалин, активно інвестують у технології відновлюваної енергетики, що дозволяє значно знизити енергетичні витрати та підвищити екологічну безпеку виробництва. У цьому контексті автори роботи [10] дослідили вплив стратегій, спрямованих на скорочення споживання енергії й води та піклування про довкілля, на ймовірність здійснення експорту. Використання передових технологій, зокрема ШІ інтелекту, блокчейну та «зелених» інновацій, дозволяє сьогодні європейським компаніям підвищувати ефективність міжнародної торгівлі та водночас знижувати екологічне навантаження.

Україна, інтегруючись у світові економічні процеси, може адаптувати кращі європейські практики та розвивати інноваційні напрями у сфері експорту та імпорту. Впровадження цифрових технологій у митних процедурах, автоматизація логістики, розвиток енергетично ефективних виробництв та підтримка технологічного підприємництва сприятимуть економічній стійкості державних підприємств та підвищенню їхньої конкурентоспроможності на міжнародних ринках.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пономаренко В. С., Малярець Л. М., Бараннік І. О., Балюк Ю. С. Положення концепції трансформації інноваційного розвитку експортно-імпоротної діяльності суб'єктів господарювання у воєнних і повоєнних умовах. *Проблеми економіки*, 2023. №2. С. 87–98, <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-2-87-98>
2. Пермінова С., Ситник Н., Чупріна М. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*, 2024, №59, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-62>
3. Шевченко І. О., Імнадзе І. Н. Застосування управлінських та маркетингових інноваційних технологій для забезпечення розвитку цифрової торгівлі на глобальних ринках. *Інтелект XXI*, 2023. № 1. С. 47–52. <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2023-1.9>
4. Zhaoxing Wang, Yuchen Gao, Yuan Zhou, Lan Xue, Digital governance and AI: boosting OFDI's impact on regional innovation performance. *Science and Public Policy*, 2025; scae087, <https://doi.org/10.1093/scipol/scae087>

5. Filippucci F. et al. The impact of Artificial Intelligence on productivity, distribution and growth: Key mechanisms, initial evidence and policy challenges. *OECD Artificial Intelligence Papers*, 2024. No. 15, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/8d900037-en>.
6. Lijun Ren, Jiajia Liu, Qianyi Hao. How digital transformation affects the cost of equity capital: the role of information disclosure quality and stock liquidity. *Industrial and Corporate Change*, 2024. Vol. 33, Issue 5. P.1098–1122, <https://doi.org/10.1093/icc/dtad053>
7. Federico Munari, Elisa Leonardelli, Stefano Menini, Herica Morais Righi, Maurizio Sobrero, Sara Tonelli, Laura Toschi. Public research funding and science-based innovation: An analysis of ERC research grants, publications and patents. *Research Evaluation*, 2024; rvae012, <https://doi.org/10.1093/reseval/rvae012>
8. Horizon Europe. URL: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_e
9. Порт Роттердаму - ворота Європи для всього світу. URL: <https://shipshub.com/uk/article/1943-2.html>
10. Ester Martínez-Ros, Fernando Merino. Green innovation strategies and firms' internationalization, *Industrial and Corporate Change*, 2023. Vol. 32, Issue 4. P. 815–830, <https://doi.org/10.1093/icc/dtac057>